

Magische vergezichten

Het Veluwse cultuurlandschap is nergens zo mooi intact als op en rond Hoog Buurlo.

Op de hei rijst het gebouw van Radio Kootwijk als een sfinx op uit het landschap.

Tekst: Maarten Mandos, foto: Ries van Wendel de loode / Hollandse Hoogte

Hoog Buurlo bestaat al sinds de middeleeuwen bij de gratie van de potstalcultuur. Twee schaapskooien, een herderswoning en een boerderij, daarop is het leven hier al eeuwenlang gebaseerd. De akkers zijn elk jaar bemest met schapenmest en plaggen uit de potstal. Op deze akkers kweekten de bewoners hun voedselgewassen. Een zeer natuurlijke kringloop. De concentratie van vruchtbare grond op Hoog Buurlo, in een verder schraal heideland, maakt het gebied ook tot een oase voor allerlei dieren als das, boomarter, ree, edelhert en wild zwijn.

Even verderop ligt het gebouwencomplex van Radio Kootwijk, dat rond 1920 werd aangelegd om Nederland een eigen draadloos zendstation te geven. Het heeft gefunctioneerd tot 2000. In 2004 zijn de gebouwen en het natuurterrein van Radio Kootwijk door KPN verkocht aan de Staat der Nederlanden. Het gebouwencomplex is op deze manier voor de sloop behoud.

Voor het monumentale voormalige hoofdzendergebouw spreekt tot de verbeelding. Het was in gebruik voor onder meer de radiotelegrafische verbinding met Nederlands-Indië. 'Hallo Bandoeng' klonk het op 7 januari 1929 uit de mond van koningin-moeder Emma bij de officiële opening van de radiotelefoondienst voor het publiek. Het unieke betonnen art deco-gebouw staat op een eenzame plek in de woeste natuur en wordt wel de 'kathedraal van de Veluwe' genoemd. Het

is ontworpen door de architect Julius Luthmann, die zich liet inspireren door de Egyptische sfinx. De sculpturen aan de voor- en achtergevel zijn gemaakt door de beeldhouwer Hendrik van den Eijnde. De hal van het gebouw is erg hoog en er zijn veel hoge ramen. In deze hal stonden destijds reusachtige dynamo's van de langegolfzender. De wandelroute loopt ook langs drie gebouwen die omstreeks 1928 zijn aangelegd voor kortegolfzenders.

naar
buiten®

Route Hoog Buurlo/Radio Kootwijk

Start wandelroute:

Parkeerplaats
Hoog Buurlo langs
de Hoog Buurloseweg.
Lengte: ca 12,5 km

1 Ring van beukenlanen

Aan het einde van de parkeerplaats gaat u LA, over een zandweg. Dit is één van de oude beukenlanen die Hoog Buurlo geheel omgeven. De beukenlanen, de oude wildwallen en het eikenhakhout worden in ere hersteld. Om de lanen in stand te houden, is het echt nodig om afgeleefde, zeer oude beuken te kappen en te vervangen door jonge bomen. Hier gebeurt het gefaseerd, zodat een heel stuk van de laan ineens vervangen wordt; na jaren komen ook de andere gedeeltes aan de beurt. De jonge bomen groeien dan samen op, de beste manier van laanbehoud. Bij de Y-splitsing LA, dan op de kruising RA, naar een steil heuveltje dat als een langgerekte zandrug dwars in het bos ligt. Daarna gaat u RD en komt u uit op de hei. Loop RD het heidepad op.

2 Balkon van de Veluwe

Bij de T-splitsing LA. Buig met het smalle pad mee naar rechts. U komt dan bij de Willem Wensink-bank, met prachtig uitzicht over de hei met het Kootwijkerzand dat erachter opblinkt, en rechts daarvan Radio Kootwijk. Volg het pad over de open hei tot een kruising: hier RA. Bij volgende kruising LA. Aan het eind komt u opnieuw bij een kruising: hier

RD. Bij de Y-splitsing RA, erg mooi panorama aan uw rechterhand met in de verte zicht op een veertig meter lager gelegen 'bankven', Gerritsflesch. Een oudere naam was Gardersche Flesch; inwoners van Radio Kootwijk spraken wel van 'het meertje'. Het ven staat bekend om zijn bijzondere waterflora en -fauna. U loopt door richting bosrand en komt langs een groep jeneverbesstruiken in de meest fantastische vormen. Daar heeft u aan de linkerhand uitzicht op een nieuw gevormd stuifzandgebied, waarvoor een deel van het bos heeft moeten wijken. Bij het betonfietspad aangekomen gaat u RA.

3 Zendergebouwen

Bij de bocht naar rechts blijft u gewoon het fietspad volgen tot ANWB-paddenstoel 23262/001. Hier ziet u links van het fietspad een heuvel in de hei met een pad dat naar een gebouw leidt, dat is de route. U gaat via het graspad de hei op, en ca. 40 meter verderop volgt u het karrenspoor parallel aan het fietspad. Daarna eerste weg LA en dan eerste weg RA. Zo klimt u de helling op en komt eerst langs gebouw E, waarin een kortegolfzender heeft gestaan van het complex Radio Kootwijk. Het wegdek gaat over van halfverharding in asphalt. U komt dan langs gebouw D, dat de laatste tijd als noodopvang heeft gediend voor de kudde Veluwe heideschappen tijdens de verbouwing van de schaapskooi in Hoog Buurlo. Dan volgt gebouw C, dat net als beide vorige gebouwen gediend heeft voor een kortegolfzender. Juist voorbij gebouw C gaat u LA, weer de hei op.

4 Bijzondere wintergasten

Het nu volgende stuk hei is in de winter de beste plek voor een ontmoeting met de blauwe kiekendief, waarvan het mannetje licht grijsblauw is, het vrouwtje bruin met een witte stuit. Maar ook de klapekster overwintert hier steevast. Deze opvallende grijs, wit en zwart getekende vogel zit vrijwel altijd op de uitkijk in de top van vrijstaande struiken of bomen in de open hei, als een zeerover in de mast. Loop steeds RD, pas bij de T-splitsing RA. Even verder weer RA op ruiterpad en daarna switchen naar fietspad. Neem

na 150 m het eerste pad LA, dat direct verdwijnt en tussen de jonge dennen doorslingert. Ga bij de splitsing LA naar het picknickbankje. Rechts achter het bankje weer afdalen via smal pad en beneden links aanhouden via het brede pad. Daarna op de halfverharde weg RA, even verderop wordt het een klinkerstraat.

5 De kathedraal

Ga bij de Radioweg LA richting voormalig Hoofdzendergebouw met de toren en de hoge hal met veel ramen. U passeert het monumentale gebouw aan de linker-

zijde via een asfaltweg. Bij de ingang en aan de achtergevel zijn bijzondere sculpturen aangebracht. Voorbij het gebouw loopt u RD over de asfaltweg. Enkele honderden meters verderop ziet u een toegangsbordje van Staatsbosbeheer (van de achterzijde). Hier slaat u RA via een niet erg duidelijk pad, na 100 m weer RA waarna u een duidelijker zandpad volgt. Aan het einde op T-kr LA. Loop verder door bos tot kruising met verhard fietspad: ga hier gewoon RD over het zandpad naar de open hei. Bij de kruising bij wit-rood gemarkeerde paal RD, loop door tot aan de bosrand. Bij de T-splitsing RA. Bij de volgende kruising LA het ruiterpad volgen, u belandt verderop weer op de hei.

6 Hoog Buurlo

Bij de kruising met de verharde weg RD, zo komt u bij een dubbele beukenlaan. Ga RA langs rood-witte route naar Hoog Buurlo. Dit gehuchtje bestaat slechts uit twee woningen en twee schaapskooien. Bij de eerste schaapskooi gaat u LA, langs de herderswoning. Het eerste stuk langs open terrein, dan weer door een beukenlaan die u weer bij het beginpunt, de parkeerplaats Hoog Buurlo brengt. In het bos liggen en staan hier veel dikke beukenstammen te vergaan. Maar het merendeel van de bomen bestaat uit zomereiken. Dat is nog te danken aan de eikenhakhoutcultuur. Eikenhakhout was een bron van inkomsten voor de bewoners. Men verzamelde de schors, 'eek', voor de leerlooierijen. En de stammetjes gingen naar de Apeldoornse bakkers als stookhout voor de broodoven.

Tips van de boswachter

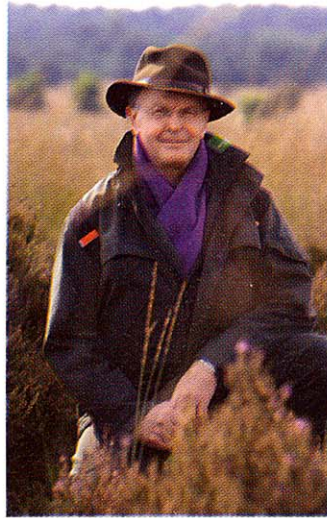

Foto: Ewout Saartjes / De Beeldredactie

Boswachter Wim Huijsman: "De heide van Hoog Buurlo is letterlijk en figuurlijk een hoogtepunt in het Veluws landschap. De wandeling wordt vooral beheerst door de formidabele vergezichten. Het eerste stuk route ligt rond tachtig meter boven NAP op een hoog deel van de stuwwal, die hier behoorlijk steil afhelt. En wie wat dichterbij kijkt, ziet strogeel pijpenstrootje, afgewisseld met grijsbruine heide en hier en daar rode bessen van de vossenbes. Na een nachtvorst soms helemaal overdekt met rijp. De winter is ook het seizoen bij uitstek voor de opbloei van mossen en korstmossen, pioniers die het stuifzand in de tang nemen en vastleggen. Stugge polletjes buntgras verlevendigen het mostapijt. Er is onderweg een prachtige groep jeneverbestruiken te zien. En steeds die vergezichten. Veertig meter lager ligt een ven, Gerritsflesch. Aan de overzijde van de hei komen het unieke hoofdgebouw van Radio Kootwijk en de watertoren in beeld. Ver daarachter blinkt het Kootwijkerzand op, de grootste zandzee van Nederland. Meer verscholen ligt Hoog Buurlo met zijn akkers en beukenlanen op een heuvel. Staatsbosbeheer heeft een belangrijke taak bij het onderhoud en herstel van het cultuurlandschap rond deze enclave."

- Het gebied rondom Radio Kootwijk staat op **kaart nr. 24** Midden-Veluwe.
- **Overnachten:** Buitenlevenhuisje De Fluitberg, voormalige boswachterswoning Kootwijk, 4 personen (te boeken via website Staatsbosbeheer).
- U kunt op de website van **www.hoog-buurlo.nl** het verloop van het herstel

van het cultuurhistorisch landschap volgen.

- Op **www.radiokootwijk.info** vindt u actuele informatie over de toekomstige bestemming van het complex.
- Op **www.radiokootwijk.com** leest u alles over het ontstaan van deze zender en de gebruikte technieken.
- In **Nationaal Museum Paleis**

Het Loo (adres: Koninklijk Park 1, 7315 JA Apeldoorn) zijn tot het einde van de kerstvakantie twee exposities te zien: Kerstmis op Paleis Het Loo (16 dec 2008 - 4 jan 2009), en Een Koninklijk fotoalbum, deel 9 (20 jan 2008 - 5 jan 2009).

• Neem voor de wandeling **volgende eten en drinken** mee. Er is geen horeca onderweg.

Bereikbaarheid

Met de auto: A1, afslag 19 Apeldoorn. Onderaan de afslag RA. Meteen hierna neemt u de afslag Hoog Buurlo/Radio Kootwijk. U rijdt dan op de Hoog Buurloseweg en vindt de parkeerplaats Hoog Buurlo (voormalige parking Gorseling) na enkele kilometers in een bocht aan de linkerkant van de weg.

Met het openbaar vervoer: Vanaf NS-station Apeldoorn is er geen geregelde busverbinding, wel kunt u gebruik maken van de taxiBUS, die u telefonisch kunt bestellen (0900-8998898). Of een huurfiets: ca. drie kwartier fietsen via Ugchelen. Ov-reisinformatie T 0900-9292 (€ 0,70 per minuut) of kijk op **www.9292ov.nl**.